

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Μ. Καραγάτσης: Γιούγκερμαν
(Κ.Ν.Α. Γ΄ Λυκείου, σσ. 121-137)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ο *Γιούγκερμαν*¹ είναι το τρίτο μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση από την (πρώτη) τριλογία του με τίτλο *Εγκληματισμός κάτω από το Φοίβο*. Στα μυθιστορήματα αυτής της τριλογίας ο συγγραφέας αναζητεί την ιδιαίτερη ελληνική ταυτότητα (κοινωνική, ιστορική, πολιτισμική, εθνική²). Να εντοπίσετε τα παραπάνω στοιχεία στα αποσπάσματα του βιβλίου σας.
2. Μέσα από τα αποσπάσματα του *Γιούγκερμαν* που παρατίθενται στο βιβλίο σας προσπαθήστε να αποδείξετε ότι ο συγγραφέας με το έργο αυτό συνέθεσε μια πλατιά τοιχογραφία της αστικής τάξης και των ηθών της.

2.2 Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. “Ρεαλισμός” και “νατουραλισμός” είναι συνήθως οι όροι που χρησιμοποίησε η κριτική για να χαρακτηρίσει το έργο του Μ. Καραγάτση. Εξηγήστε αν τους αποδέχεστε για τα συγκεκριμένα αποσπάσματα³.
2. Συμφωνείτε με την άποψη ότι ο *Γιούγκερμαν* είναι ένας ζωντανός και πληθωρικός χαρακτήρας; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

---

¹ Η τριλογία εκδόθηκε το 1938, είναι ένα έργο που αριθμεί πάνω από 600 σελίδες. Στα 1941 κυκλοφόρησε ένας άλλος τόμος τελευταίος (*Τα στερνά του Γιούγκερμαν*). Η συνολική μορφή του έργου κυκλοφόρησε σε 2 τόμους το 1957-58. Τα άλλα δύο είναι *Ο Συνταγματάρχης Λιάπκιν* και *Η Μεγάλη Χίμαιρα*.

² Το αίτημα της εθνικής ταυτότητας γίνεται η πνευματική ανάγκη των διανοούμενων στην κρίσιμη για την Ελλάδα μεταπολεμική εποχή. (Βλ. *Ανθολογία Σοκόλη*, εισαγωγή Άρη Μπερλή, τ. Δ΄, *Μεσοπολ. Πεζογρ.*, σ. 270).

³ Για τα λογοτεχνικά αυτά ρεύματα βλ. Κ.Ν.Α. Α΄ Λυκείου, σσ. 264-266.

3. Πώς χαρακτηρίζετε την αφήγηση στο απόσπασμα 1 ⁴;
4. Ποιος είναι ο τύπος του αφηγητή στο απόσπασμα 1 και τι δηλώνει η πνευματώδης διάθεση και η ειρωνεία του⁵;
5. Πώς λειτουργούν οι ιδιωτισμοί που χρησιμοποιούνται στο απόσπασμα 1 στην παρουσίαση της ιστορίας⁶;
6. Με ποιον τρόπο ο Γιούγκερμαν πείθει το Διευθυντή της Τράπεζας Εμπορικών Παροχών να τον προσλάβει στην υπηρεσία του (απόσπασμα 2);
7. Σχολιάστε την παρεμβατικότητα του αφηγητή στους διαλόγους των ηρώων στο απόσπασμα 2. Τι εξυπηρετεί αυτή⁷;
8. Πώς παρουσιάζεται το συναισθηματικό κενό του ήρωα στο απόσπασμα 3;
9. Ποια στοιχεία της αφήγησης στο απόσπασμα 3 πιστοποιούν το νατουραλιστικό της χαρακτήρα⁸;
10. Τι πετυχαίνεται με την αλλαγή του τρόπου παρουσίασης των προσώπων στο απόσπασμα 4 ⁹;
11. Μια διάσταση της αφηγηματικής ικανότητας του Μ. Καραγάτση είναι ο λυρισμός. Σε ποιο απόσπασμα διακρίνεται περισσότερο ο λυρισμός αυτός και πώς κλιμακώνονται τα συναισθήματα του βασικού ήρωα;
12. Περιγράψτε τις αντιφάσεις που χαρακτηρίζουν τον βασικό ήρωα (απόσπασμα 6).
13. Πώς περιγράφεται η ανηθικότητα και η διαφθορά της κοινωνίας (απόσπασμα 1);
14. Η οικονομική και ηθική διαφθορά συνοδεύεται από την υποβαθμισμένη αισθητική (απόσπασμα 3). Σχολιάστε αυτή τη θέση στην παρουσίαση της στενής συντροφιάς του Γιούγκερμαν.

⁴ Γοργή - σύντομη αφήγηση σε γ' πρόσωπο, τα γεγονότα παρουσιάζονται συνοπτικά και καλύπτουν τις απορίες του αναγνώστη για τα "κενά" της ιστορίας.

⁵ Γνωρίζει τα πάντα (παντογνώστης αφηγητής), αλλά δεν ταυτίζεται με τα πρόσωπα, όπως φαίνεται από την ειρωνική του διάθεση. Η αφήγηση μοιάζει με ιστορία που κάποιος διηγείται και σχολιάζει παράλληλα.

⁶ Ζωντανεύουν το κείμενο καθώς μεταφέρουν την ατμόσφαιρα, όπου έγιναν τα γεγονότα, στη γλώσσα των ανθρώπων που συναναστρέφεται ο ήρωας.

⁷ Αφηγητής - παντογνώστης. Χαρακτηρίζει "άνοητο" το διευθυντή πριν σχηματίσει άποψη ο αναγνώστης. Σχολιάζει: "ναι, ήταν πρόθυμος να βοηθήσει ένα μέλος της τάξης του, θύμα της πιο αποτρόπαιης κοινωνικής ανατροπής".

⁸ Λεπτομερής περιγραφή συμπεριφορών, γλώσσα κατάλληλα προσαρμοσμένη στο χώρο, σαρκαστική αναφορά στην αστική τάξη.

15. Περιγράψτε τα βασικά στοιχεία του χαρακτήρα του κεντρικού ήρωα όπως εμφανίζεται στα αποσπάσματα που παρατίθενται στο βιβλίο σας, καθώς ο ήρωας γίνεται δέσμιος των εξωτερικών δυνάμεων και παράλληλα των εσωτερικών του παρορμήσεων.
16. Συμφωνείτε με την άποψή ότι η Βούλα Παπαδέλη είναι μια από τις “*τρυφερότερες μορφές που έχει να επιδείξει η νεοελληνική λογοτεχνία*”¹⁰; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
17. Πώς λειτουργεί σ’ αυτό το μυθιστόρημα του Καραγάτση η μυθοπλαστική εξόγκωση προσώπων και καταστάσεων; Πιστεύετε ότι αυτό μειώνει την αληθοφάνεια; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
18. “*Των αδυνάτων αδύνατο να τα βγάλει πέρα με τους Ρωμιούς! Μόνο χαρτοκλέφτες υψίστης ολκής μπορούσαν να κλέψουν αυτό το λαό των άσπων του τζόγου!*” (απόσπασμα 1). Σε τι αποβλέπει εδώ με την ειρωνεία του ο συγγραφέας;

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. “*Ο κ. Διευθυντής (...) ήταν πρόθυμος να βοηθήσει ένα μέλος της τάξης του, θύμα της πιο αποτρόπαιης κοινωνικής ανατροπής*”. Τι ακριβώς στηλιτεύεται στο σημείο αυτό του κειμένου;
2. Σχολιάστε το “ούλτιμο κόλπο” του Γιούγκερμαν στο απόσπασμα 2. Τι καταφέρνει να πετύχει με αυτό;
3. “*(...) βασική προϋπόθεση του γλεντιού ήταν ν’ αποκτήσουν αμερικάνικο αυτοκίνητο και να τριγυρνάν στους ανύπαρκτους τότε δρόμους της Αττικής αράζοντας σε ξωτικά λιμάνια - Ραφήνα και Σκαραμαγκά (...)*”. Πού εντοπίζεται εδώ η φθορά της αστικής κοινωνίας;
4. “*Θα γίνεις κάτι σα βασιλιάς, μα κάλλιο να μη γινόσουν*” (απόσπασμα 4). Να σχολιάσετε αυτή τη φράση του διανοούμενου Καραμάνου που “*τάραξε τον εσωτερικό κόσμο*” του ήρωα του Καραγάτση.

---

⁹ Απόδοση κατάλληλης ατμόσφαιρας με κυριαρχία του διαλόγου και ελάχιστη επέμβαση του αφηγητή.

¹⁰ Άποψη του Φαίδρου Μπαρλά: Βλ. Ανθολογία Σοκόλη ό.π., σ. 267.

5. “Ο Μιχάλης δεν άκουσε τίποτε. Κοιμόταν τρισευτυχισμένος και ανόητος”. Πώς ταυτίζεται στο σημείο αυτό η ανοησία με την ευτυχία; Να σχολιάσετε το συγκεκριμένο σημείο της αφήγησης.
6. Πώς φαίνεται η επιρροή του διανοούμενου Καραμάνου στον τυχοδιώκτη Γιούγκερμαν (απόσπασμα 5);
7. Πώς αντιλαμβάνεται ο ήρωας, που αγαπά τόσο τη ζωή, την τραγική ματαιότητα των πάντων (απόσπασμα 6);
8. Πώς ο “ανόητος” διευθυντής πέφτει θύμα της εύκολης κολακείας του τυχοδιώκτη (απόσπασμα 2);
9. Πώς παρουσιάζονται οι διανοούμενοι της εποχής στο απόσπασμα 4;¹¹
10. Πώς η οικονομική πίεση ωθεί τη μικροαστική οικογένεια της Βούλας Παπαδέλη σε μια ανάρμοστη συμπεριφορά (απόσπασμα 5);

2.4. Σχολιασμός αδιάκτου λογοτεχνικού κειμένου:

A. Σουρούνης: Ο χορός των ρόδων¹²

Μπαίνοντας στο καζίνο, βάδισαν προς το μπαρ και παρήγγειλαν πάλι καφέ και τούρτα. Κάτι που γοήτευε ιδιαίτερα τον Νούση στη συνεργασία του με τον Καθηγητή ήταν ο τρόπος που πλήρωνε οπουδήποτε βρισκόταν. Από την ώρα που έμπαινε σ' ένα χώρο έως την ώρα που τον εγκατέλειπε, ο λογαριασμός παρέμενε ανοιχτός, έτοιμος κάθε στιγμή να δεχτεί τα πάντα. Συνήθως άνοιγε με καφέδες και τούρτες, ακολουθούσαν τα καλύτερα ούισκυ, αμέτρητες μπουκάλες μεταλλικό νερό Φάκινγκερ, κρύα πιάτα με τυριά, σαλαμικά και διάφορα άλλα, κρασιά, σαμπάνιες, για να καταλήξει αργά τη νύχτα, όπως όλα τα πράγματα, στο σημείο από το οποίο είχε ξεκινήσει, στον καφέ. Αυτό ίσχυε τόσο για το “Καφέ Λάουμερ”, όσο και για τα μπιστρό γύρω από το Πανεπιστήμιο, καθώς και για τα ξενοδοχεία

¹¹ Απελπισμένοι, με τη σκέψη στραμμένη στο θάνατο, καθώς δεν υπάρχουν πουθενά φως και ηθικά ερείσματα.

¹² Ενημερωτικά σημειώνουμε ότι ο Νούσης, ήρωας του Σουρούνη, ζει μόνος χωρίς φίλους εγκαταλειμμένος και από τη σύντροφό του. Το μισό εικοσιτετράωρο το περνάει στο καζίνο και το άλλο μισό στο κρεβάτι και στη διαδρομή καζίνο - σπίτι. Σπάνια έχει πια την οικονομική άνεση να παίζει ο ίδιος, καταγράφει απλώς τα νούμερα που έρχονται στα τραπέζια της ρουλέτας για τους άλλους. Όσοι αργοπορημένοι παίχτες θέλουν να ενημερωθούν, καταφεύγουν στο Νούση, αμείβοντάς τον ανάλογα με τη χρησιμότητα της πληροφορίας. Ο Νούσης γνωρίζει τον Καθηγητή και καταστρώνουν μαζί το σχέδιο που θα τους αποφέρει καθημερινά ένα καλό εισόδημα από τη ρουλέτα.

και προπάντων για τα καζίνα με όλες τις παραπλήσιες αίθουσες που τα κοσμούσαν. Ο Καθηγητής και όσοι τον συνόδευαν έπιναν, έτρωγαν, ζαναέπιναν, ζαναέτρωγαν και λίγο πριν την αναχώρηση εκείνος ταχτοποιούσε τις εκκρεμότητες, ανάλογα πάντα με την εξέλιξη της μέρας και τη διάθεση της στιγμής. Ποτέ δεν ξεχνούσε τους τόκους από την πολύωρη καθυστέρηση, όμως με έναν ιδιόμορφο τρόπο που απεικόνιζε το γενικότερο τρόπο ζωής του. Συνέβαινε δηλαδή να δώσει ένα χοντρό φιλοδώρημα και να θυμηθεί ξαφνικά μια απρέπεια του σερβιτόρου ή κάτι άσχετο που τον ενόχλησε και, ζητώντας τα λεφτά πίσω, να επιστρέψει τα μισά ή και λιγότερα. Όσοι τον ικανοποιούσαν απόλυτα ήταν απόλυτα ικανοποιημένοι. Αυτό το γνώριζαν οι πάντες που κυκλοφορούσαν με δίσκο στα μαγαζιά της Φραγκφούρτης και των άλλων πόλεων όπου σύχναζε και φρόντιζαν να κρατούν τα κέφια του και το ηθικό του στο ψηλότερο σημείο.

(απόσπασμα)

Να συγκρίνετε τους δύο ήρωες, το Νούση και το Βασίλη Κάρλοβιτς Γιούγκερμαν.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Με το *Γιούγκερμαν* ο Καραγάτσης ασκεί κριτική στα ήθη της κοινωνίας. Μπορείτε να επισημάνετε το στοιχείο αυτό στα εξεταζόμενα αποσπάσματα;
2. Από ποια σημεία των συγκεκριμένων αποσπασμάτων διακρίνεται εντονότερα το μυθοπλαστικό ταλέντο του Μ. Καραγάτσης;
3. Οι αξίες που προβάλλονται από τους ήρωες αυτού του μυθιστορήματος του Μ. Καραγάτσης προκάλεσαν την αντίδραση της κριτικής. Πού νομίζετε ότι μπορεί να οφείλεται η αντίδραση αυτή;
4. Προσπαθήστε να συνθέσετε την ψυχογραφία της Βούλας Παπαδέλη (20-30 γραμμές).